

METODA PROJEKTU¹

Jest to przedsięwzięcie edukacyjne o zaplanowanym charakterze i konkretnie określonym celu. Polega na tym, że uczniowie realizują zadania w oparciu o przemyślane wcześniej założenia. Najważniejszym elementem projektu jest samodzielna praca uczniów rozwijająca ich zdolności, zainteresowania poznawcze, a także umiejętności planowania i realizowania działań. Duże znaczenie ma też umiejętność pracy zespołowej, wdrażanie do odpowiedzialności za działania grupy i wkład swojej pracy. Jest to metoda twórczego rozwiązywania problemów, dlatego rozwija myślenie, kreatywność i wyobraźnię uczniów. Nauczyciel pełni rolę doradcy, udziela pomocy, wskazówek i wyjaśnień (w zależności od możliwości rozwojowych dzieci).

Projekt wymaga szerokiego spojrzenia, wyjścia poza szkolne nauczanie, dostrzeganie rzeczy i zjawisk we wzajemnych związkach. Wymaga wysiłku intelektualnego, aktywności przy zdobywaniu wiedzy o świecie z rozmaitych źródeł informacji. W projekcie wiedza ucznia, jego umiejętności i postawy ściśle są ze sobą sprzężone, pozwalają zdobywać nowe doświadczenia edukacyjne w sferze społecznej, kulturowej, komunikacyjnej – jest to jedna z wartościowszych metod zdobywania i porządkowania wiedzy dziecka o świecie.

W programie *Edukacja dla przyszłości. Uczmy się uczyć poznając siebie i świat* zaplanowano do realizacji sześć projektów badawczych. Wszystkie są tematycznie związane z bliskim otoczeniem życia dziecka i dotyczą zagadnień regionalnych i społecznych. Oparte są o zasadę współpracy rówieśników z klasy, ale też obejmują relacje międzygeneracyjne, co sprzyja międzypokoleniowej konsolidacji. Zatem proponowane projekty wynikają zarówno z celów wychowawczych, jak i dydaktycznych realizowanych w edukacji wczesnoszkolnej. Dobrze integrują wielopłaszczyznowe zadania edukacyjne, wdrażają do samodzielnego uczenia się, rozwijają myślenie krytyczne i predyspozycje intelektualne, a także wyzwalały postawy przedsiębiorcze. Ponadto wdrażają do wyrażania swoich opinii, ale i słuchania argumentów innych uczniów, uczą kompromisu, dokonywania oceny i samooceny.

Nauczanie metodą projektu wymaga opracowania przez nauczyciela klarownej instrukcji zawierającej jasne i konkretne wskazówki dla uczniów, wyjaśniające na czym polega praca tą metodą aktywizującą.

¹ Uwaga metodyczna do wszystkich proponowanych projektów: To nauczyciel decyduje, biorąc pod uwagę wiek dziecka i jego możliwości rozwojowe, w jakim zakresie projekt będzie realizowany i w której klasie. Formułowane dla grup pytania są treściowo obszerne, dlatego z propozycji można wybrać tylko np. 1 lub 2 pytania. Podejście nauczyciela elastyczne i rozsądne da dzieciom poczucie satysfakcji i sprawstwa w działaniu metodą projektu edukacyjnego.

Przygotowanie przez nauczyciela instrukcji do projektu edukacyjnego²

Nauczyciel pracując metodą projektu badawczego powinien uwzględnić następujące elementy:

- Temat projektu (jego cel),
- Zadania, jakie trzeba zrealizować i czas realizacji,
- Źródła informacji (z jakich materiałów skorzystać, osoby, instytucje),
- Terminy konsultacji uczniów z nauczycielem,
- Termin prezentacji, czas na prezentację, sposoby prezentacji (rodzaj prezentacji – rezultat),
- Kryteria oceny projektu,
- Członkowie 5–6-osobowych grup, jasno określić kto za co odpowiada (każdy powinien być za coś odpowiedzialny; na początku można dopuszczać dobór dzieci do grup według ich uznania, bo wtedy mają do siebie zaufanie – zazwyczaj te wybory dokonują się pomiędzy najbliższymi przyjaciółmi/kolegami). W każdej grupie należy wybrać lidera grupy.

Przebieg zajęć

- 1) Zainicjowanie tematu projektu:
 - Temat może proponować nauczyciel,
 - Nauczyciel może dać uczniom kilka tematów do wyboru,
 - Nauczyciel może określić obszar tematyczny, a tematy mogą proponować uczniowie.
- 2) Wybór tematu (lub sformułowanie, gdy proponuje go nauczyciel).
- 3) Omówienie celu projektu (mogą w ten etap być włączeni uczniowie) – warto uświadamiać dzieciom, co nam da realizacja projektu.
- 4) Odniesienie do instrukcji projektu, ustalenie:
 - Zadań do realizacji przez poszczególne grupy (5–6-osobowe),
 - Dobór dzieci do grup, wybór lidera w każdej grupie,
 - Określenie konkretnego czasu na realizację zadań projektowych,
 - Ustalenie kontaktu z nauczycielem – konsultacje w trakcie realizacji projektu,
 - Z jakich informacji korzystać, z jakich źródeł (np. osoby, instytucje, książki, Internet),
 - Terminu prezentacji projektów przez grupy i czasu przeznaczonego na prezentację,
 - Sposobu prezentacji rezultatów projektu (np. notatki na plakacie, zdjęcia, nagrania głosowe, ilustracje lub mapa myśli, krótka prezentacja multimedialna, opracowanie materiałów i zebranie ich w segregatorze itp.),
 - Wypracowanie z uczniami kryteriów oceny projektu (np. systematyczność pracy, zaangażowanie wszystkich osób, podział zadań w grupie, wykorzystanie różnych źródeł informacji, sposób prezentacji, w tym język, jasność wypowiedzi, porządkowanie treści, udział całej grupy itp.)

UWAGA:

- W ogólnej instrukcji nauczyciel może nanosić zmiany, może dokonywać korekt (np. co do harmonogramu projektu).
- Przyjęcie harmonogramu projektu jest zawarciem kontraktu, który obowiązuje nauczyciela i uczniów.

² Ta instrukcja jest uniwersalna, dlatego przydatna może być do każdego tematu opracowanego metodą projektu edukacyjnego. Instrukcję przygotowano na podstawie: B. Kubiczek, *Metody aktywizujące*, Wydawnictwo NOWIK, Opole 2009, s. 88-89; I. Dzierzgowska, *Jak pracować metodami aktywnymi*, Wydawnictwo Fraszka Edukacyjna, Warszawa 2004, s. 35-36.

Temat:

Jak ciekawie organizować czas wolny dzieciom w wieku od 6 do 9 lat na naszym osiedlu?

Cele ogólne:

- gromadzenie wiedzy o środowisku społecznym i kulturowym
- motywowanie do samodzielnego zdobywania wiedzy z różnych źródeł informacji
- rozwijanie umiejętności komunikowania się w grupie rówieśniczej i z osobami dorosłymi
- rozwijanie umiejętności uczenia się poprzez bezpośrednie poznawanie i doświadczanie świata

Cele operacyjne:

Uczeń:

- zbiera fakty na temat: jak dzieci spędzają czas wolny na osiedlu (konstruowanie wiedzy przez doświadczenie)
- zadaje pytania, dokumentuje odpowiedzi, prowadzi obserwacje rzeczywistości społecznej
- prezentuje efekty na forum klasy
- samodzielnie zdobywa wiedzę, porządkuje materiały, uczy się wnioskowania i kreatywnego myślenia
- prezentuje zachowania proedukacyjne, zgodnej współpracy w grupie, aktywnego zaangażowania i odpowiedzialności za pracę grupy

Metoda nauczania:

Projekt edukacyjny badawczy (zespołowy).

Forma organizacji zajęć:

Grupowa praca zróżnicowana.

Realizacja projektu:

ETAP 1

Jaka jest oferta spędzania wolnego czasu na naszym osiedlu dla dzieci w wieku od 6 do 9 lat?

Jako dodatkowe rozwinięcie tematyki można jeszcze uwzględnić:

- Czy dzieci w wieku od 6 do 9 lat korzystają z tej oferty (czy są zadowolone)?
- Jak chciałyby spędzać czas wolny?

Uczniowie zbierają informacje o aktualnej ofercie spędzania czasu wolnego dla dzieci w wieku od 6 do 9 lat na osiedlu. Wykorzystują do tego obserwacje i bezpośrednie rozmowy. Z każdej obserwacji i rozmowy zapisywane są krótko spostrzeżenia i konkretne fakty. Dzieci ustalają, że będą ich interesowały np.:

Grupa 1

Biblioteka osiedlowa (czy i ile jest w niej książek dla dzieci, ile dzieci korzysta z biblioteki; jakie zajęcia organizowane są dla dzieci w bibliotece; kiedy się odbywają, ile dzieci z nich korzysta; czy jest czytelnia lub wydzielony kącik czytelniczy -> rozmowa z bibliotekarką; obserwacja).

Grupa 2

Place zabaw (ile jest placów zabaw na osiedlu; czy są czyste (np. koszona trawa, opróżniane kosze na śmieci); czy na placach zabaw są urządzenia dla dzieci w wieku od 6 do 9 lat, czy urządzenia są odnowione, czy są bezpieczne, czy są tablice o zasadach korzystania z placów zabaw, czy zasady te są przestrzegane (np. czy ludzie nie wprowadzają psów -> obserwacja).

Grupa 3

Boiska sportowe (czy są boiska dostępne dla dzieci, czy np. z boiska szkolnego można korzystać po lekcjach, jakie jest wyposażenie boiska itp. -> obserwacja). **Miejsca do bezpiecznej jazdy na rolkach, hulajnodze, wrotkach, rowerach** (czy są wydzielone -> obserwacja).

Grupa 4

Świetlica osiedlowa (czy jest duży, wyraźny szyld; czy na ogłoszeniu jest informacja o dniach i godzinach otwarcia, zajęciach; kiedy i jak można się zapisać na zajęcia; jak są wyposażone sale świetlicy; ile dzieci z niej korzysta, z jakich zajęć; czy jest podjazd dla dzieci na wózkach -> obserwacja, rozmowa z osobami pracującymi w świetlicy), **Inne miejsca**, w których dzieci mogą bezpiecznie spędzać czas wolny.

Rozwinięcie tematyki (dodatkowe):

Grupa 1 i 2

Zbieranie informacji od dzieci w wieku od 6 do 9 lat.

Pytania np.:

- Czy są zadowolone z oferty osiedla (czy chodzą na zajęcia – dlaczego; jeśli nie chodzą – dlaczego; z czego korzystają chętnie – dlaczego),
- Jak chciałyby spędzać czas wolny na osiedlu? -> rozmowa z dziećmi z klas I–III (wywiad)

Grupa 3 i 4

Zbieranie informacji od rodziców dzieci w wieku od 6 do 9 lat.

Pytania np.:

- Czy ich dzieci uczęszczają do biblioteki czy świetlicy osiedlowej?
- Z jakich zajęć chętnie korzystają?/dlaczego nie korzystają?
- Co można byłoby zrobić na osiedlu, aby dzieci ciekawie i bezpiecznie spędzały czas wolny? -> rozmowa (wywiad) lub krótka ankieta

ETAP 2

Analiza i porządkowanie zebranego materiału np. według zagadnień:

- Co dzieci mogą bezpiecznie robić w czasie wolnym na osiedlu?
- Ile dzieci korzysta z biblioteki i zajęć w świetlicy?
- Jak jest wyposażenie osiedla w urządzenia dla dzieci?
- Czy dzieci są zadowolone z aktualnej oferty?
- Co dzieci proponują, aby ciekawie spędzić czas wolny?

Lub można wykorzystać analizę i grupowanie materiału według:

- Tego, jak jest na osiedlu,
- Plusy tego, jak jest teraz,
- Minusy tego, jak jest teraz,
- Listy propozycji, co zrobić na osiedlu, żeby można było ciekawie spędzić czas wolny.

ETAP 3

Prezentacja wyników projektów na forum klasy (np. z wykorzystaniem myślowych kapeluszy E. de Bono) zgodnie z ustalonymi zasadami:

- Prezentacja faktów (biały kapelusz), jak jest,
- Zalety tego, jak jest (żółty kapelusz),
- Minusy tego, jak jest (czarny kapelusz),
- Czy dzieci są zadowolone z oferty osiedlowej (czerwony kapelusz),
- Propozycje dzieci i rodziców jak ciekawie spędzać czas wolny na osiedlu (zielony kapelusz), mogą być przedstawione w aspekcie:
 - Co poprawić, żeby było lepiej (np. usprawnić: dostosować godziny otwarcia biblioteki do 1 i 2 zmiany w szkole; dbać o czystość i bezpieczeństwo placów zabaw; lepiej promować to, co się dzieje na osiedlach),
 - Co nowego zaproponować (np. rozszerzać ofertę zajęć dla dzieci w świetlicy; organizować wycieczki piesze i rowerowe w dni wolne od zajęć szkolnych (soboty), żeby zwiedzić najbliższe okolice; organizować konkursy i turnieje dla wszystkich dzieci z osiedla; organizować imprezy dla dzieci starszych np. sportowe; wydzielić miejsce na ogłoszenia, co dzieje się ciekawego na osiedlu; na boisku szkolnym; organizować zajęcia po lekcjach dla dzieci z osiedla pod nadzorem nauczyciela, place zabaw wyposażać w urządzenia np. sportowe dla dzieci starszych; dokupić ciekawe gry planszowe.

ETAP 4

Ocena projektów w atmosferze spokoju (bez rywalizacji) według wcześniej ustalonych zasad.

ETAP 5

Podsumowanie (docenienie zaangażowania uczniów) – ewaluacja (np. rundka nt. co sprawiło ci radość przy pracy nad projektem?).

ETAP 6

Ekspozycja wyników realizacji projektów wszystkich grup np. w sali lekcyjnej.